

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені БОРИСА ГРІНЧЕНКА

ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я, ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ

**«ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ, СПОРТ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ:
ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ»
(У ЦИКЛІ АНОХІНСЬКИХ ЧИТАНЬ)**

МАТЕРІАЛИ

ІХ Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції

10 грудня 2021 року

м. Київ

УДК: 796+61]:378(082)

DOI: 10.28925/2021.12373conf

Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини: досвід, проблеми, перспективи (у циклі Анохінських читань): матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції. 10 грудня, 2021 р., Київ / Київ. Ун-т імені Бориса Грінченка; за заг. ред. О. В. Ярмолук. – К.: Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2021. – 373 с.

Містить матеріали про реалізацію інноваційних підходів до фізичного виховання різних категорій населення, дослідження актуальних тенденцій в спортивній діяльності та впровадження здоров'язбережувальних технологій у сучасному науковому просторі. Розглянуто філософські, організаційні та соціально-економічні аспекти розвитку фізичної культури і спорту, медико-біологічні, фізіологічні та психологічні засади підготовки спортсменів, сучасний стан фізичного виховання молоді, фізичної терапії та ерготерапії.

Голова організаційного комітету: Г.О. Лопатенко.

Організаційний комітет: В.В. Білецька, А.М. Даниленко, Т.М. Патук,
В.М. Савченко, О.В. Ярмолук, Л.В. Ясько.

Редакційна колегія: Р.О. Сушко, О.В. Ярмолук.

Матеріали пройшли перевірку сервісом для запобігання плагіату **StrikePlagiarism**.

Наукове електронне видання включено до наукометричної бази **Google Scholar**.

Видання відкрито для вільного доступу на умовах ліцензії Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0), котра дозволяє іншим особам вільно розповсюджувати опубліковану роботу з обов'язковим посиланням на автор(ів) оригінальної роботи та публікацію роботи в цьому виданні.

Затверджено

Вченою радою Факультету здоров'я, фізичного виховання і спорту
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 11 від 21 грудня 2021 року)

Електронна версія видання розміщена на сайті: <https://fzfv.kubg.edu.ua/>

Київський Університет імені Бориса Грінченка, 2021

Коханська Софія. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ВИСТУПІВ СПОРТСМЕНІВ НА ЧЕМПІОНАТАХ СВІТУ ЗІ СТРИБКІВ НА БАТУТІ В 2019 ТА 2021 РР.	213
Кулаков Богдан, Коротя Володимир, Совгіря Тетяна. СТРЕС І СТРЕСОСТІЙКІСТЬ СПОРТСМЕНІВ	216
Лаврентьєв Олександр, Крупеня Світлана, Татаренко Максим. СТРУКТУРА ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВОРОТАРЯ У ФУТБОЛІ	219
Лук'янчук Антоніна, Єретик Анатолій, Демченко Тетяна. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ПЛАВЦІВ ДО ТРЕНУВАНЬ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ	222
Лясота Тетяна, Лясота Андрій. ДИНАМІКА ПОКАЗНИКІВ ПСИХОЕМОЦІЙНОГО СТАНУ СПОРТСМЕНІВ-ФРИСТАЙЛІСТІВ В ТРЕНУВАЛЬНО-ЗМАГАЛЬНОМУ ПЕРІОДІ	225
Лях-Породько Олексій. УКРАЇНСЬКИЙ ПРІОРИТЕТ ХХІ СТОЛІТТЯ – СПОРТИВНА ДИПЛОМАТІЯ (НА ПРИКЛАДІ ОНЛАЙН ПРОЕКТУ SPORTS RODOVID)	228
Мирончук Ганна, Полянничко Олена, Романюк Максим. ТЕХНІКО-ТАКТИЧНА ПІДГОТОВКА КВАЛІФІКОВАНИХ ФУТБОЛІСТОК	231
Михалюк Євген. УДОСКОНАЛЕННЯ СПОСОБУ ВИБОРУ ДРУГОГО ФІЗИЧНОГО НАВАНТАЖЕННЯ НА ВЕЛОЕРГОМЕТРІ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ СУБМАКСИМАЛЬНОГО ТЕСТУ RWC170 У СПОРТСМЕНІВ	234
Михалюк Євген, Подольський Сергій, Новак Анна. СТАН СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ ТА АВТОНОМНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ У ПРОВІДНИХ ГАНДБОЛІСТІВ УКРАЇНИ	236
Неведомська Євгенія, Сребранець Аліна. СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ЗАСТОСУВАННЯ АНАБОЛІЧНИХ СТЕРОЇДІВ СПОРТСМЕНАМИ	241
Овчаренко Сергій, Яковенко Артем, Бурдаєв Анатолій. ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ ШВИДКІСНО-СИЛОВИХ ЯКОСТЕЙ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ У ПІДГОТОВЧОМУ ПЕРІОДІ	246
Омельченко Тетяна, Корж Євген, Розпутній Олександр. ДОСЛІДЖЕННЯ ТИПІВ ТЕМПЕРАМЕНТУ СТУДЕНТІВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ІГРОВИМ ВИДАМИ СПОРТУ ...	250
Остапов Андріан. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІВЧАТ-ВОЛЕЙБОЛІСТОК У НАПАДІ	253
Павлюк Ірина. РОЗВИТОК ГОЛЬФ-ІНДУСТРІЇ В УКРАЇНІ	256
Петрова Наталя, Александрова Ольга, Гудим Ганна. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ЮНИХ ФУТБОЛІСТІВ НА ЕТАПІ ПОПЕРЕДНЬОЇ БАЗОВОЇ ПІДГОТОВКИ	259
Сомов Іван, Ковальчук Володимир, Кульчицький Василь. МОТИВУВАННЯ ТА СТИМУЛЮВАННЯ ЯК ОСНОВНІ ЧИННИКИ ЗАНЯТЬ З ЮНИМИ ПЛАВЦЯМИ	263

Висновки. Завдяки запропонованого нами диференційованого підходу до вибору потужності другого фізичного навантаження на велоергометрі з урахуванням діапазону ЧСС у 10 ударів за 1 хвилину після першого навантаження, у порівнянні з пропонуваними величинами потужності другого навантаження за В.Л. Карпманом зі співавт. [4], було враховано критерії і точність розрахунку, які стосуються рекомендацій, щодо методологічної коректності при проведенні субмаксимального тесту PWC170 у спортсменів.

Література:

1. Вибір потужності першого навантаження на велоергометрі під час проведення субмаксимального тесту PWC170 у спортсменів з брадикардією. Інформаційний лист №347-2012, Автори: Михалюк Є.Л. Київ, 2012.
2. Михалюк ЄЛ, Бражників АМ, Лозовий ВІ, Дукач ЛМ, Чернобук ВІ. Вивчення фізичної працездатності у спортсменів. *Медичні перспективи*. 2001;VI(3):99-103.
3. Спосіб вибору потужності другого фізичного навантаження на велоергометрі під час проведення субмаксимального тесту у спортсменів. Інформаційний лист №295-2018. Автори: Михалюк Є.Л., Київ, 2018.
4. Карпман ВЛ, Белоцерковский ЗБ, Гудков ИА. Тестирование в спортивной медицине. М.: Физкультура и спорт, 1988. С.78-80.
5. Фізична реабілітація, спортивна медицина: підручник. Дніпропетровськ, Журфонд, 2014. С. 118-123.
6. Михалюк ЄЛ. Функціональні проби в спортивній медицині: метод.реком. Український центр наукової медичної інформації і патентно-інформаційної роботи. Київ, 2005. 37 с.

СТАН СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ ТА АВТОНОМНОЇ НЕРВОВОЇ СИСТЕМИ У ПРОВІДНИХ ГАНДБОЛІСТІВ УКРАЇНИ

**Михалюк Євген,
Польський Сергій,
Новак Анна,**

Запорізький державний медичний університет, м. Запоріжжя

Вступ. Сучасний спорт, з його багаторазовими тренувальними навантаженнями в тижневому циклі тренувального процесу, а також збільшення кількості змагальних днів, особливо в ігрових видах спорту, пред'являє високі вимоги до функціональних систем організму спортсмена. Фахівцями зі спортивної медицини доведено, що серцево-судинна система лімітує розвиток пристосувальних реакцій організму, вона найбільше реагує на зміни як зовнішнього так і внутрішнього середовища і від її стану залежить працездатність м'язової системи.

На цей час відомо, що особливістю сучасного гандболу є зростання інтенсивності гри за рахунок збільшення швидкості переміщення гравців по майданчику, вагомості швидкого відриву і активних форм захисту, прояв максимальних м'язових зусиль

гравців в процесі змагальної діяльності, а також підвищення їх функціональних і технічних можливостей [Линець М., Базильчук О., 2003.]. У зв'язку з цим, в практиці підготовки гандболістів високого класу великого значення набувають методи контролю та обліку функціонального стану, в першу чергу, серцево-судинної та автономної нервової системи (АНС) [3, 4].

Мета роботи – вивчити показники електрокардіограми, варіабельності серцевого ритму і центральної гемодинаміки у ведучих гандболістів України.

Матеріал і методи дослідження. На початку підготовчого періоду проведено комплексне обстеження, що включало визначення антропометричних показників, електрокардіографічних даних, варіабельності серцевого ритму (BCP) і центральної гемодинаміки в залежності від спортивної кваліфікації у 71 гандболіста (49 рівня майстер спорту (МС)-майстер спорту міжнародного класу (МСМК) та 22 – кваліфікації кандидат у майстри спорту (КМС)-1 розряд) з 4-х команд Чемпіонату України серед команд суперліги ("Мотор", "ЗТР", "ЗТР-Буревісник", "ЗНТУ-ЗАС").

Дослідження біоелектричної активності міокарда, варіабельності серцевого ритму та центральної гемодинаміки проводили на діагностичному автоматизованому комплексі "Кардіо +". Для аналізу вегетативної регуляції серцевої діяльності використовували математичні методи аналізу BCP. Виділяли наступні характеристики: мода (M_0 , с), амплітуда моди (AM_0 , %), варіаційний розмах (D , с). Розраховували ряд похідних показників: індекс вегетативної рівноваги (AM_0/D , %/с), вегетативний показник ритму ($ВПР$, $1/с^2$), показник адекватності процесів регуляції ($ПАПР$, %/с), індекс напруги ($ІН$, ум. од.).

Аналіз і оцінка частотних компонентів серцевого ритму проводилась шляхом дослідження спектральних показників автокореляційних функцій: загальна потужність спектра TP ($мс^2$), потужність в діапазоні дуже низьких частот VLF ($мс^2$), потужність в діапазоні низьких LF ($мс^2$) і високих HF ($мс^2$) частот, LF і HF в нормалізованих одиницях (LF_n , %, HF_n , %), співвідношення LF/HF (ум. од.).

Центральну гемодинаміку вивчали методом автоматизованої тетраполярної реографії за W.Kubiček et al. (1970) в модифікації Ю.Т.Пушкаря із співавт. (1970). Розраховували ударний і хвилинний обсяги крові ($УО$, $ХОК$), ударний і серцевий індекси ($УІ$, $СІ$), загальний і питомий периферичний опір судин ($ЗПОС$, $ППО$).

Результати статистично опрацьовані з використанням програми Statistica for Windows 6,0 (StatSoft Inc., № AXXR712D833214FAN5) із застосуванням параметричного методу. Величини наведені у вигляді середнє значення (M) $\pm$ стандартна помилка середньої (m). Статистично значущих прийнято відмінності показників за величиною рівня значущості p , що не перевищує 0,05.

Результати дослідження та їх обговорення.

Серед обстежених згідно ігрового амплуа було 11 воротарів (середній вік $22,1 \pm 1,62$ років, спортивний стаж $11,1 \pm 1,65$ років, довжина тіла $193,8 \pm 1,32$ см, маса $90,6 \pm 3,16$ кг), 17 крайніх (середній вік $20,8 \pm 1,77$ років, спортивний стаж $11,6 \pm 1,16$ років, довжина і маса тіла, відповідно, $183,1 \pm 1,87$ см і $79,4 \pm 1,7$ кг), 8 центральних (середній

вік $22,8 \pm 2,34$ років, спортивний стаж $12,1 \pm 2,3$ років, довжина і маса тіла, відповідно $190,5 \pm 1,58$ см і $88,1 \pm 4,19$ кг), 22 напівсередніх (середній вік $21,4 \pm 1,0$ років, спортивний стаж $10,0 \pm 1,1$ років, довжина і маса тіла, відповідно $195,8 \pm 1,48$ см і $93,2 \pm 2,26$ кг) та 13 лінійних (середній вік $23,0 \pm 1,7$ років, спортивний стаж $10,5 \pm 1,32$ років, довжина і маса тіла, відповідно $198,0 \pm 1,52$ см і $100,4 \pm 4,27$ кг).

Порівняння представлених показників показало відсутність достовірних відмінностей між ігровим амплуа гандболістів за віком і стажем занять гандболом, за винятком спортивного стажу, який у центральних порівняно з напівсередніми ($12,1 \pm 2,3$ років проти $10,0 \pm 1,1$ років) був статистично більшим ($p < 0,05$). Довжина тіла була статистично менша ($p < 0,05$) у крайніх ($183,1 \pm 1,87$ см) в порівнянні з іншими групами гандболістів, а у лінійних – найбільша $198,0 \pm 1,52$ см, проте вона достовірно не відрізнялася від довжини тіла у воротарів, центральних і напівсередніх. Маса тіла у крайніх була найменшою – $79,4 \pm 1,77$ кг, та була достовірно менша в порівнянні з воротарями, напівсередніми і лінійними ($p < 0,05$), за винятком центральних ($p > 0,05$).

З метою з'ясування впливу багаторічних занять гандболом був здійснений аналіз даних ЕКГ у спортсменів, що розрізняються за спортивною кваліфікацією. У гандболістів рівня МС-МСМК ($n=49$, 1 група), середній вік $24,3 \pm 0,7$ років, стаж занять гандболом – $12,64 \pm 0,73$ років, довжина тіла $189,6 \pm 3,93$ см, маса – $93,8 \pm 1,79$ кг в 95,9% був правильний синусовий ритм, в 4,1% – дихальна аритмія. У 75,5% виявлено достатній вольтаж, у 12-ти (24,5%) він був підвищений. Електрична вісь серця не відхилена в 38,8% випадків, в 24,5% – вертикальна позиція серця, в 22,5% – напіввертикальна, в 6,1% – напівгоризонтальна, в 4,1% – горизонтальна і по 2,0% – відхилена вправо і вліво. Синусова брадикардія зустрічалася в 69,4%, ЧСС в межах 61-79 уд/хв. в 30,6%, гандболістів з ЧСС 80 уд/хв і більше не було.

Зміни на ЕКГ зафіксовані у всіх 49-ти гандболістів. Це синдром ранньої реполяризації шлуночків (СРРШ) у 35-ти (71,4%), у 10-ти (20,4%) – неповна блокада правої ніжки пучка Гіса (НБПНПГ) і по одному спортсмену (по 2,05%) з лівошлуночковою екстрасистолією, уповільненням АВ-провідності 1 ступеня, зміною кінцевої частини шлуночкового комплексу і поєднанням неповної блокади передньої гілки лівої ніжки пучка Гіса (НБПГЛНПГ) і НБПНПГ.

Слід зауважити, що нам зустрілася єдина робота, в якій проведено аналіз ЕКГ-показників у 30 представників ігрових видів спорту (волейбол, футбол, гандбол), без вказання спортивної кваліфікації, де була показана наявність феноменів СРРШ в 53% і НБПНПГ в 23% [Мкртычан Л.А., Сухарукова О.В., Калмыкова Е.Г., 2017].

У гандболістів кваліфікації КМС-1 розряд ($n=22$, II група) середній вік $17,8 \pm 0,3$ років, стаж занять спортом – $7,6 \pm 0,56$ років, довжина тіла – $189,7 \pm 1,97$ см, маса – $82,9 \pm 2,32$ кг в 95,5% зафіксовано правильний синусовий ритм серця, у одного гандболіста (4,5%) – дихальна аритмія. У 90,9% випадків виявлено достатній вольтаж ЕКГ, в 9,1% – вольтаж був підвищений. Електрична вісь серця не відхилена в 31,8%, напіввертикальна позиція у 7-ми (31,8%), вертикальна – у 3-х (13,6%), напівгоризонтальне положення і відхилення осі вправо по 2 людини (по 9,1%) і у одного (4,6%) гандболіста було горизонтальне положення осі серця. Синусова брадикардія зустрічалася у 7-ми (31,8%) гандболістів, це СРРШ у 4-х (18,2%), НБПНПГ у 2-х (9,1%) і у одного (4,5%) уповільнення АВ-провідності 1 ступеня.

Таким чином, гандболісти груп порівняння зі спортивної кваліфікації практично не відрізнялися за кількістю осіб з нормальним синусовим ритмом ($p=0,981$), нормальному вольтажу ($p=0,473$), при цьому статистично достовірно було більше осіб з підвищеним вольтажем ($p=0,0003$) у спортсменів рівня МС-МСМК. Електрична вісь була не відхилена в обох групах ($p=0,435$), кількість спортсменів з напіввертикальним положенням ($p=0,179$), напіввертикальною і горизонтальною позицією серця достовірно не відрізнялися, а в групі гандболістів рівня МС-МСМК було достовірно більше осіб з вертикальною позицією серця ($p=0,025$).

Синусова брадикардія статистично значимо частіше зустрічалася у гандболістів рівня МС-МСМК ($p=0,0034$), при цьому у спортсменів кваліфікації КМС-1 розряд було більше осіб з ЧСС в межах 61-79 уд/хв ($p=0,006$) і один – з ЧСС більше 80 уд/хв. Зміни на ЕКГ були зафіксовані у всіх гандболістів рівня МС-МСМК (100,0 %) в порівнянні з менш кваліфікованими спортсменами (31,8%, $p=0,00001$), при цьому у перших статистично достовірно було більше осіб з СРРШ (71,4 % проти 18,2%, $p=0,00001$) і НБПНПГ (20,4% проти 9,1%, $p=0,0025$). Уповільнення АВ-провідності 1 ступеня було по одному спортсмену в групах порівняння, а в групі МС-МСМК було по одному спортсмену з лівошлуночковою екстрасистолією, змінами кінцевої частини шлуночкового комплексу і поєднанням НБПГЛНПГ і НБПНПГ.

Аналіз часових і частотних показників варіабельності серцевого ритму (BCP) свідчить про відсутність достовірних відмінностей у спортсменів різної кваліфікації, за винятком величини вегетативного показника ритму (ВПР), який був достовірно більший у гандболістів II групи ($3,897 \pm 0,603$ 1/с² проти $2,629 \pm 0,224$ 1/с², $p < 0,05$). Відомо, що ВПР дозволяє оцінити вегетативний баланс і чим менше цей показник, тим більше вегетативний баланс зміщений в бік переважання парасимпатичної ланки АНС.

Середня величина індексу напруги регуляторних систем (ІН) в I групі становила $52,77 \pm 7,54$ ум. од., а в другій – $89,7 \pm 23,3$ ум. од. і статистично не відрізнялася ($p > 0,05$). Проведений індивідуальний аналіз показника ІН, показав, що співвідношення спортсменів в II-ї групи було порівняним, тобто осіб з ваготонією було 5 (22,7%), з ейтонією 11 (50,0 %, $p=0,304$) і симпатикотонією 6 (27,3 %, $p=0,364$). Співвідношення спортсменів за величиною ІН в I-ї групі було наступним: з ваготонією – 16 (32,6 %), з ейтонією – 26 (53,1 %, $p=0,194$) і з симпатикотонією 7 (14,3 %, $p=0,067$), тобто в групах не було статистичних відмінностей за величиною ІН.

З боку центральної гемодинаміки виявлено достовірно менші значення ЧСС у гандболістів I-ї групи ($53,0 \pm 0,98$ уд/хв проти $60,9 \pm 2,07$ уд/хв, $p < 0,05$). Середня величина СІ в I-ї групі склала $2,472 \pm 0,043$ л·хв⁻¹·м⁻², що відповідає гіпокінетичному ТК, а в другій – $2,792 \pm 0,093$ л·хв⁻¹·м⁻², що відповідає еукінетичному ТК, при цьому ці величини були статистично порівнянні.

Індивідуальний аналіз величин СІ показав, що у гандболістів I-ї групи співвідношення ТК мало вигляд 75,5 %: 24,5 %: 0 %, а у гандболістів II-ї групи – 45,5 %: 45,5 %: 9,0 %, відповідно гіпо-, еу- і гіперкінетичний ТК, що статистично значимо свідчить про превалювання у гравців I-ї групи гіпокінетичного ТК ($p=0,0015$) з відсутністю спортсменів, що мають гіперкінетичний ТК, а в другій групі рівне число

спортсменів з гіпо- і еукінетичним ТК і 2-х гандболістів (9,0 %) з гіперкінетичним ТК. Серед величин УІ, ЗПОС і ППО достовірних відмінностей не виявлено.

Отримані середні величини ІН в 1 групі, що становили $52,77 \pm 7,54$ ум.од., а в другій – $89,7 \pm 23,3$ ум.од. були статистично співставні ($p > 0,05$). Отримані нами раніше дані [2, 3], підтверджують відсутність достовірних відмінностей цього показника між 29 гандболістами рівня МС і 116 гандболістами кваліфікації КМС-1 розряд, відповідно $60,83 \pm 8,95$ ум.од. проти $72,63 \pm 5,50$ ум.од. ($p > 0,05$).

Що стосується інтегрального показника центральної гемодинаміки яким є серцевий індекс, то він, незважаючи на те, що в 1 групі відповідав гіпокінетичному, а в II – еукінетичному ТК був статистично порівняний ($p > 0,05$). Середні величини показника СІ, отримані у 29-ти гандболістів рівня МС (середній вік $24,2 \pm 0,8$ років) і 116-ти гандболістів кваліфікації КМС-1 розряд (середній вік $19,6 \pm 0,2$ років) склали, відповідно $2,691 \pm 0,0062$ л·хв⁻¹·м⁻² і $2,619 \pm 0,037$ л·хв⁻¹·м⁻², що в обох випадках відповідали гіпокінетичному ТК і достовірно між собою не розрізнялися [2, 3, 5].

Індивідуальний аналіз величин СІ свідчить про превалювання гіпокінетичного ТК у гандболістів 1 групи з відсутністю спортсменів з гіперкінетичним ТК, а в II групі кількість спортсменів з гіпо- та еукінетичним ТК була однакова (по 10 осіб, по 45,5 %) крім цього було 2 гандболіста (9 %) з гіперкінетичним ТК.

Проведені нами раніше дослідження [4] показали, що у гандболістів рівня МС співвідношення ТК мало вигляд: 58,6 %: 41,4 %: 0 %, а у гандболістів кваліфікації КМС-1 розряд – 63,0 %: 35,3 %: 1,7 %, відповідно гіпо-, еу- і гіперкінетичний ТК. Отримані дані свідчили, що у гандболістів рівня МС була тенденція до переважання гіпокінетичного ТК ($p = 0,361$) і були відсутні спортсмени з гіперкінетичним ТК, а у гандболістів кваліфікації КМС-1 розряд превалював гіпокінетичний ТК ($p = 0,003$) і було 2 (1,7 %) спортсмена з гіперкінетичним ТК [2, 3, 5].

Отже, порівняння величин ВСР і центральної гемодинаміки у висококваліфікованих гандболістів м. Запоріжжя, які склали основний склад збірної команди України, отримані нами понад 16 років [1] і нинішніх провідних гандболістів Чемпіонату України свідчать про незначні, частіше статистично недостовірні відмінності, що можна пояснити стандартним відбором дітей для занять гандболом на початковому етапі і ідентичною методикою навчально-тренувального процесу. Можна припустити, що питання відбору юних гандболістів, контроль за станом здоров'я і функціонального стану, методика тренувань з розвитку певних фізичних якостей, не торкаючись техніко-тактичної підготовки, вимагають корекції з урахуванням вимог розвитку сучасного гандболу.

Висновки:

- ✚ Порівняння антропометричних показників 71 гандболістів за ігровим амплуа показало ідентичність за довжиною і масою тіла, за винятком крайніх, у яких була найменша довжина і маса тіла, і центральних, у яких маса тіла не відрізнялася від маси тіла крайніх.
- ✚ У гандболістів рівня МС-МСМК на відміну від гандболістів кваліфікації КМС-1 розряд були більше вік ($p < 0,01$), стаж занять гандболом ($p < 0,01$), маса тіла ($p < 0,01$), число осіб з підвищеним вольтажем ЕКГ ($p = 0,0003$), спортсменів з СРРШ ($p = 0,00001$), НБПНПГ ($p = 0,0025$) і синусовою брадикардією ($p = 0,0034$), визначається

превалювання гіпокінетичного і відсутність гравців з гіперкінетичним ТК та тенденція до переважання парасимпатичної ланки АНС.

- ✚ У гандболістів з АВ-блокадою 1 ступеня, лівошлуночковою екстрасистолією і змінами кінцевої частини шлуночкового комплексу ЕКГ після фізичного навантаження у вигляді субмаксимального тесту PWC170 відбувалася їх нормалізація. У спортсменів з НБПГЛНПГ за даними ехокардіографії не встановлені дилатація і гіпертрофія камер серця, а наявність НБПНПГ і СРРШ слід розглядати як особливості ЕКГ у цій категорії спортсменів.
- ✚ На підставі медичного огляду всі спортсмени отримали допуск для участі в Чемпіонаті України з гандболу.

Література:

1. Михалюк ЕЛ. Вариабельность ритма сердца у высококвалифицированных гандболистов. Проблемы, достижения и перспективы развития медико-биологических наук и практического здравоохранения. Труды Крымского государственного медицинского университета им. С.И. Георгиевского. 2005;141(5):137-140.
2. Михалюк ЄЛ. Стан центральної гемодинаміки, варіабельності серцевого ритму та фізичної працездатності у гандболістів екстра-класу. *Фізіологічний журнал*. 2009;55(2):72-75.
3. Михалюк ЄЛ. Діагностика граничних та патологічних станів при крайніх фізичних навантаженнях в олімпійському та професіональному спорті: дис. д-ра мед. наук: 14.01.24. Дніпропетровськ: 2007. 430 с.
4. Михалюк ЕЛ, Польской СГ. Влияние спортивной квалификации на показатели вариабельности сердечного ритма и центральной гемодинамики у гандболистов. Актуальные проблемы физической культуры и спорта: Материалы VIII Межд. научно-практ. конференции. Чебоксары: Чебоксарский государственный педагогический университет, 2019. С.280-283.
5. Михалюк ЕЛ, Лозовой ВИ, Рудык АИ, Чечель НМ. Состояние центральной гемодинамики у гандболистов высокой квалификации. III Всеукр.научн.-практ.конф. "Актуальні проблеми фізичного виховання у вузі". Донецьк: ДонДМУ ім. М.Горького, 2001. С.98-100.

СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ЗАСТОСУВАННЯ АНАБОЛІЧНИХ СТЕРОЇДІВ СПОРТСМЕНАМИ

Неведомська Євгенія,

 0000-0002-7450-3562

Сребранець Аліна,

Київський університет імені Бориса Грінченка, м. Київ

Вступ. Анаболічні стероїди, яких сьогодні налічують понад тридцять природних і синтетичних похідних тестостерону, стали відомими у світі у тридцятих роках 20-ого